

DOI: 10.33270/05257004.14
УДК 340.12

КОМАРИНСЬКА Юлія*

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1747-1816>;

ПАНАСЮК Вікторія

ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9546-8225>;

РОМАНОВИЧ Ангеліна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2714-3284>

Комунікаційна складова тактики допиту дитини

Анотація. Статтю присвячено комплексному дослідженню комунікаційної складової тактики допиту неповнолітніх осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні як потерпілі. Акцентовано, що дитина є особливо вразливим учасником кримінального процесу, а тому будь-яка слідча дія, зокрема допит, потребує створення безпечного психологічного середовища та застосування адаптованих комунікативних методик. Зауважено, що актуальність теми зумовлена необхідністю впровадження в Україні стандартів дитячо-дружнього правосуддя та забезпечення психологічної безпеки й недопущення вторинної травматизації неповнолітніх. Зазначено, що ефективність допиту дитини безпосередньо зумовлена якістю комунікації між слідчим і неповнолітнім, що своєю чергою потребує володіння спеціальними тактичними прийомами, глибокими психологічними знаннями, умінням встановлювати контакт й адаптувати мовні конструкції відповідно до вікових та емоційних особливостей дитини. Висвітлено сучасні підходи до організації допиту неповнолітніх у європейській та світовій практиці, зокрема застосування спеціальних кімнат для опитування, участь дитячих психологів, використання нейтральних або ігрових методик комунікації. Доведено, що національна практика, попри наявні позитивні зрушення, досі характеризується недостатньою системністю та відсутністю єдиного комплексного підходу до визначення ролі комунікації в тактиці допиту неповнолітніх. Наукова новизна полягає у спробі комплексно дослідити структуру комунікативного процесу під час допиту дитини з огляду на особливості різних видів кримінальних правопорушень, таких як домашнє насильство, булінг, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності. Практичне значення дослідження полягає у формулюванні пропозицій з удосконалення алгоритмів діяльності слідчого, визначенні оптимальних методів вербальної та невербальної взаємодії з неповнолітнім, а також рекомендацій щодо формування довготривалої комунікативної стратегії в межах досудового розслідування. Зазначено, що формування відповідної комунікаційної культури є необхідною умовою підвищення результативності слідчих (розшукових) дій та дотримання прав дітей у кримінальному процесі.

Ключові слова: неповнолітні; психологічний контакт; правосуддя; домашнє насильство; кримінальне правопорушення; воєнний стан.

Історія статті:

Отримано: 12.08.2025

Переглянуто: 15.09.2025

Прийнято: 17.10.2025

Рекомендоване посилання:

Комаринська Ю., Панасюк В., Романович А. Комунікаційна складова тактики допиту дитини. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 4 (70). С. 138–149. DOI: 10.33270/05257004.14

*Відповідальний автор

Вступ

У сучасній криміналістиці посилену увагу привертає проблематика ефективної та гуманної комунікації під час проведення допиту осіб, які не досягли повноліття (Pavlova, 2020; Lytvynenko, 2022; Popovych, 2024). Актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення прав і психологічної безпеки дитини в процесі досудового розслідування. Дитина є особливо вразливим учасником кримінального провадження, а будь-який неправильний комунікативний підхід може спричинити емоційну травму, знизити достовірність показань або навіть призвести до відмови від співпраці зі слідчим. Тому вивчення комунікаційної складової тактики допиту дитини має надзвичайно важливе значення для вдосконалення практики правоохоронних органів і впровадження принципів дитячо-дружнього правосуддя в Україні.

Криміналістичні знання не обмежені лише потребами забезпечення кримінального судочинства. Досягнення цієї науки активно використовують також і в адміністративному, господарському, цивільному та інших формах судочинства. Тобто будь-яка сфера суспільного життя, у разі порушення прав і свобод громадян, потребує застосування криміналістичних знань з метою зібрання доказового матеріалу для забезпечення верховенства права. Зрозуміло, що підрозділи ювенальної превенції під час виконання своїх завдань і повноважень потребують криміналістичного забезпечення.

У національній та зарубіжній практиці увагу зосереджують на створенні безпечного комунікативного середовища для дітей, які беруть участь у кримінальному процесі. Запроваджують спеціальні методики опитування (Barriage, 2021), залучають дитячих психологів (Coombes, Braybrook, & Harðardóttir, 2024), використовують адаптовані формулювання запитань і спеціально облаштовані приміщення для проведення допитів. Водночас у національній теорії та практиці спостерігається брак цілісного підходу до розуміння структури й ролі комунікації в тактиці допиту неповнолітніх, що визначає потребу в ґрунтовному науковому дослідженні.

Матеріали та методи

Проблематика комунікаційної складової тактики допиту дитини є порівняно новим напрямом у криміналістичних дослідженнях, хоча в європейській та світовій криміналістиці вона вже набула значного розвитку. На відміну від усталених теорій допиту дорослих, підходи до забезпечення ефективної та безпечної взаємодії з неповнолітніми знаходяться на етапі формування, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних криміналістичних моделей та їх адаптації відповідно до психологічних, вікових і правових особливостей дитини. Важливим є

питання захисту неповнолітнього від повторної травматизації, забезпечення комфортного комунікативного середовища, а також формування поведінкових і тактичних стратегій слідчого, спрямованих на отримання достовірних показань. Аналіз актуальних наукових підходів засвідчує, що сучасна тактика допиту неповнолітніх ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні криміналістики, дитячої психології, вікової педагогіки, нейропсихології та комунікативних наук. У різних країнах ЄС, США, Канаді й Ізраїлі розроблено спеціальні протоколи опитування дітей (Child-Friendly Justice Standards, NICHD Protocol, Barnahus Model), які передбачають участь психологів, адаптовані формулювання запитань, спеціально облаштовані приміщення та суворе дотримання принципів ненасильницької комунікації. У межах української правозастосовної практики ці стандарти лише частково впроваджено, що зумовлює наукову актуальність комплексного теоретичного аналізу їх змісту й можливостей адаптації.

У межах української криміналістичної науки питання комунікативної складової допиту дитини висвітлено в працях низки авторів, чиї підходи формують теоретичну основу цього дослідження. Вони зазначали, що вербальна й невербальна взаємодія зі сторони слідчого має будуватися на принципах емпатії, відкритості й уникнення оцінних суджень, оскільки саме комунікативний стиль визначає рівень довіри дитини (Kovalenko, 2019), засвідчували необхідність адаптації мовленнєвих конструкцій до вікових можливостей неповнолітнього та стверджували, що невідповідний стиль спілкування може призвести до блокування емоційної пам'яті та викривлення показань (Lytvynenko, 2022).

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-правові методи. Зокрема, застосовано доктринальний метод, який дав змогу узагальнити наукові підходи до визначення сутності комунікації під час допиту й виявити тенденції її розвитку у світовій криміналістиці. Компаративний метод використано для порівняння міжнародних моделей дитячо-дружнього правосуддя і тактики опитування неповнолітніх із наявною національною практикою, що надало можливість визначити переваги й недоліки сформованих підходів. Системно-структурний метод застосовано для визначення елементів комунікативної стратегії допиту: вербальної та невербальної взаємодії, психологічного контакту, адаптації запитань, залучення допоміжних фахівців (психологів, педагогів, соціальних працівників). За допомогою методів аналізу й синтезу окреслено тактичні прийоми, орієнтовані на різні категорії потерпілих дітей (від домашнього насильства, булінгу, сексуальних злочинів). У роботі використано також прогностичний метод, на підставі якого визначено перспективи подальшої модернізації

національної практики допиту неповнолітніх, зокрема щодо впровадження міжнародних стандартів, розширення ролі психологів і розвитку спеціалізованих приміщень для опитування дітей.

Обрана методологія забезпечила можливість усебічного та комплексного вивчення природи комунікаційної взаємодії між слідчим і дитиною, визначення ключових чинників її ефективності й обґрунтування науково-практичних рекомендацій з удосконалення тактики допиту неповнолітніх у кримінальному провадженні.

Результати й обговорення

Питання визначення правового статусу дитини є ключовим у контексті забезпечення її прав, свобод і законних інтересів у різних сферах суспільного життя, зокрема в кримінальному процесі. Українське законодавство формує чітке поняття дитини, з огляду на міжнародні стандарти, передусім Конвенцію ООН про права дитини 1989 року¹, яку Україна ратифікувала 1991 року. У ст. 1 цієї Конвенції зазначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, який до неї застосовують, вона не досягає повноліття раніше. Це положення стало базовим орієнтиром для національного законодавства України у сфері захисту прав неповнолітніх.

Відповідно до ст. 6 Сімейного кодексу України², дитиною є особа, яка не досягла віку 18-ти років, тобто є неповнолітньою. Законодавець також виокремлює категорію малолітньої дитини – особи віком до 14-ти років, що має значення під час визначення рівня її цивільної дієздатності, відповідальності й особливостей участі в процесуальних діях. Отже, національне право чітко розмежовує ступінь самостійності дитини залежно від її віку, що має принципове значення для побудови комунікаційної стратегії під час допиту.

Особливості визначення статусу дитини простежуються також у Кримінальному процесуальному кодексі України³. У ньому акцентовано на необхідності врахування вікових і психологічних особливостей неповнолітніх під час проведення будь-яких слідчих дій, зокрема допиту (ст. 226 КПК України). Кодекс передбачає обов'язкову участь педагога, психолога або законного представника під час допиту малолітніх чи неповнолітніх свідків і потерпілих, а також встановлює скорочену

тривалість процесуальних дій для запобігання психоемоційному виснаженню дитини.

Поняття дитини в українському праві має не лише юридичний, а й соціально-психологічний зміст. Це означає, що держава визнає дитину суб'єктом права, водночас особою, яка потребує підвищеного рівня захисту, виховання, освіти та підтримки. Такий підхід відповідає концепції найкращих інтересів дитини, закріпленій у міжнародних документах, зокрема Декларації прав дитини 1959 року⁴ та Конвенції про права дитини, втілюється в українських нормах через систему соціальних, освітніх і правових гарантій.

Крім того, Закон України «Про охорону дитинства» визначає основні права дітей та гарантує їм всебічний захист від насильства, експлуатації та приниження, підкреслюючи право на особисту недоторканність, повагу до внутрішнього світу та свободу висловлення думок⁵. Сучасні дослідження свідчать про формування цілісного підходу до допиту неповнолітніх, що ґрунтується на принципах гуманності, добровільності та недопущення повторної травматизації.

Науковці зауважують, що дитину не можна розглядати лише як джерело доказів, оскільки вона має індивідуальні емоційні особливості та рівень розвитку, які суттєво впливають на характер взаємодії під час допиту. Психоемоційна сфера дитини є особливо вразливою: страх, сором чи тривога можуть спотворювати свідчення, а процес допиту здатен посилити пережиту травму. Передусім це стосується дітей молодшого віку, у яких ще не сформовані механізми логічного мислення, концентрації уваги, довільного контролю поведінки. Обмежений словниковий запас і висока емоційність мовлення також ускладнюють послідовне викладення подій.

Тому слідчий повинен мати знання з вікової психології та педагогіки, розуміти особливості пізнавального розвитку різних вікових груп і застосовувати відповідні техніки спілкування. Ключовим є створення атмосфери довіри, без якої неможливо отримати щирі й точні відповіді. У цьому контексті сучасна криміналістика та психологія пропонують адаптовані підходи: використання ігрових елементів, проєктивних методик, спостереження за невербальними реакціями та м'які моделі комунікації, що одночасно підвищують достовірність свідчень і забезпечують дотримання етичних стандартів.

Конвенція ООН про права дитини⁶ зобов'язує держави гарантувати, що кожному дитину під час

¹ Конвенція про права дитини : міжнар. док. від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

² Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

³ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

⁴ Декларація прав дитини: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року. Офіц. пер. Київ : Юрінком Інтер, 2019.

⁵ Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

⁶ Конвенція про права дитини : міжнар. док. від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

будь-яких правових процедур будуть сприймати як суб'єкт, а не об'єкт правовідносин.

Українські дослідники акцентують на необхідності врахування вікової психології під час побудови стратегії допиту. Під час опитування малолітніх (до 14 років) застосовують візуальні й ігрові методики, спрощену форму запитань, а також допоміжні засоби невербальної комунікації. Для неповнолітніх віком від 14-ти до 18 років важливим є створення атмосфери довіри, уникнення оцінних суджень і надання можливості самостійно формулювати відповіді.

Проблеми, пов'язані з допитом дітей, розглядають також у контексті міжнародного досвіду. Європейські стандарти, зокрема положення Директиви Європейського Союзу 2012/29/ЄС «Про права потерпілих» та Рекомендацій Ради Європи № R(87)20¹, визначають, що будь-який контакт дитини з органами правосуддя має відбуватися в дружньому середовищі, з огляду на її емоційний стан і потреби². Ці принципи поступово імплементують і в українську практику – через створення «зелених кімнат» для проведення допитів дітей, залучення педагогів і психологів, а також відеофіксацію процесу з метою уникнення повторних допитів.

Сучасні українські дослідження та практика кримінального провадження свідчать про наявність системних проблем, що ускладнюють реалізацію принципів гуманного поводження з дітьми. Однією з ключових поміж них є недостатня професійна підготовка слідчих у сфері вікової психології, дитячої психотравматології та ненасильницьких комунікативних технік. Брак таких компетенцій призводить до некоректних запитань, формалізованого стилю спілкування та помилкової інтерпретації емоційних реакцій дитини, що негативно позначається на достовірності показань і рівні довіри до правоохоронців.

Також поширеною проблемою є неналежне забезпечення участі психолога чи педагога під час допиту неповнолітніх, передусім у стресових ситуаціях. Часто їх присутність формальна або замінена випадковими особами, що суперечить українському законодавству й міжнародним стандартам, зокрема Конвенції ООН про права дитини³. Матеріально-технічні ресурси також залишаються недостатніми: у більшості підрозділів немає «зелених кімнат» і сучасних засобів відеофіксації, що підвищує ризик повторної травматизації та ускладнює належне

документування показань. Подолання цих проблем потребує модернізації практики допиту, запровадження стандартів child-friendly justice, підвищення кваліфікації персоналу та роботи мультидисциплінарних команд.

Питання вдосконалення допиту, зокрема дитини, дедалі частіше розглядають у контексті розвитку комунікативних технологій: онлайн-допиту, емпатійного слухання та м'яких тактик вербальної взаємодії, спрямованих на зниження психологічного бар'єра між дитиною та правоохоронцем. Це відображає перехід від формально-правового до гуманістичного підходу, де пріоритетом є психологічна безпека дитини, гармонізація національних процедур із міжнародними стандартами та створення комфортних комунікаційних умов.

Комунікаційна стратегія (Najafi, & Haghbin, 2021; Thielgen, Schade, & Niegisch, 2022) під час допиту дитини є ключовим елементом тактики, адже від її побудови залежать не лише повнота й достовірність отриманих свідчень, а й психологічний стан неповнолітнього. У психології та криміналістиці таку стратегію трактують як систему цілеспрямованих дій, що забезпечують установлення довірливих взаємин і сприяють добровільному й точному відтворенню інформації. Вона передбачає врахування вікових, емоційних і когнітивних особливостей дитини, яка перебуває в стресі, а також добір адекватних мовних і невербальних засобів взаємодії. Сутність комунікаційної стратегії полягає у створенні безпечного психологічного клімату, що знижує тривожність, сприяє відкритості та формує в дитини відчуття захищеності. Емоційний аспект спілкування – інтонація, міміка, доброзичливість – не менш важливий, ніж змістовий, оскільки саме він забезпечує комфорт і запобігає вторинній травматизації⁴. Стратегія має відповідати міжнародним і національним принципам: повазі до гідності дитини, її праву бути вислуханою, уникненню психологічного тиску, недопущенню повторної травматизації та забезпеченню свободи висловлювання, що закріплено в Конвенції про права дитини й Законі України «Про охорону дитинства»⁵.

Сучасна наука інтерпретує комунікаційну стратегію як інтегративну модель, що поєднує правові, психологічні та етичні компоненти. У межах криміналістичної тактики вона спрямована на досягнення процесуальної мети – отримання достовірних свідчень, натомість у психологічному аспекті – на підтримку емоційної рівноваги дитини⁶. Такий комплексний підхід є ключем до ефективної роботи ювенальної юстиції та

¹ Recommendation R(87)20 of the Committee of Ministers to Member States on Social Reactions to Juvenile Delinquency (Council of Europe, 1987). URL: <https://rm.coe.int/168050f1cf>

² Декларація прав дитини: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року. Офіц. пер. Київ : Юрінком Інтер, 2019.

³ Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

⁴ Там само.

⁵ Конвенція про права дитини : міжнар. док. від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

захисту прав неповнолітніх у кримінальному провадженні.

Значну роль у забезпеченні результативності допиту неповнолітнього відіграє чітко вибудована комунікаційна стратегія, яка передбачає поетапну, структуровану та психологічно виважену взаємодію з дитиною. Першим є підготовчий етап, що охоплює збір інформації про психоемоційний стан дитини, рівень розвитку, особливості поведінки та мовленнєві навички. На цьому етапі визначають оптимальну тактику комунікації: темп розмови, допустимий рівень складності запитань, необхідність залучення психолога або педагога. Така підготовка надає можливість створити безпечні умови для подальшої взаємодії та мінімізувати можливі вияви стресу або страху. Другий етап – встановлення психологічного контакту, що є ключовою умовою для подолання недовіри й емоційного напруження. Слідчий використовує емпатійні прийоми, підтримувальний тон, нейтральні висловлювання, що сприяє формуванню в дитини відчуття безпеки. Ненасильницька комунікація, атмосфера прийняття та поваги забезпечують готовність неповнолітнього відкрито розповідати про події, що відповідає рекомендаціям сучасної криміналістики та дитячої психології. Наступним є основний етап, який передбачає отримання та уточнення показань. Слідчий має застосовувати відкриті, прості та ненавідні запитання, уникаючи надмірного тиску, оцінних суджень чи конфронтаційного стилю. Темп розмови слід адаптувати до індивідуальних особливостей дитини, надаючи їй достатньо часу для формування відповідей. За потреби забезпечують супровід психолога, який контролює емоційний стан дитини й запобігає вторинній травматизації. Завершальний етап спрямований на формування в дитини позитивного емоційного підсумку взаємодії. Слідчий дякує за співпрацю, акцентує на її важливості й надає можливість висловити власні почуття або запитання. Це дає змогу мінімізувати ризики негативних психологічних переживань, таких як сором або тривога, сприяє відновленню емоційної стабільності. Завершення в доброзичливій атмосфері є необхідною умовою дотримання стандартів дружнього до дитини правосуддя (Piaskovsky et al., 2020).

У межах допиту дитини застосовують різні типи комунікаційних стратегій: адаптивна (пристосування до вікових особливостей), емпатійна (вияв підтримки й розуміння), інтерактивна (діалог на основі довіри) і когнітивна (стимулювання логічного мислення через коректні запитання). Вибір конкретної стратегії зумовлений віком дитини, рівнем її розвитку, емоційним станом і контекстом кримінального провадження. Важливими є також індивідуальні характеристики неповнолітнього: з молодшими дітьми доцільно використовувати візуальні засоби, а з підлітками – акцентувати на їхній автономності й повагу до

власної думки. Професійна інтуїція слідчого допомагає вчасно помітити втому, страх або тривогу та скоригувати перебіг розмови. Комунікативні технології мають ключове значення в ситуаціях, коли між слідчим і дитиною виникають елементи психологічного чи емоційного конфлікту. Недовіра, страх чи небажання говорити є типовими виявами такого конфлікту, а тому стратегія комунікації має включати методи його м'якого подолання. Стратегіями комунікативного розв'язання конфліктів вважають систему дій, спрямовану на зниження напруженості, подолання емоційного бар'єра та відновлення діалогу. Їх основна мета під час допиту дитини – створити безпечне середовище, що унеможливує примус і стимулює добровільне висловлення думок¹.

У сучасній практиці виокремлюють чотири провідні стратегії: емпатійну, що забезпечує підтримку та зниження напруження через доброзичливе ставлення і м'який тон; діалогічну, яка формує рівноправне спілкування та спонукає дитину самостійно описувати події; інформаційну, що передбачає просте пояснення процесуальних дій і прав, зменшуючи страх невідомості; адаптивну, орієнтовану на вік і психологічний стан дитини, від спрощених формулювань до структурованих пояснень для підлітків. Поєднання цих стратегій забезпечує достовірність показань і психологічну безпеку неповнолітнього, а їх комплексне застосування підвищує загальну ефективність допиту (Piaskovsky et al., 2020)

Важливе значення мають і невербальні засоби комунікації (Zashchirinskaia, 2020; Röhner, & Schütz, 2023) – міміка, жести, інтонація, поза. Доброзичливий погляд, відкрита постава й спокійний тон допомагають знизити напруження, натомість різкість або надмірна офіційність можуть створити емоційний бар'єр навіть за коректного формулювання запитань.

У сфері ювенальної юстиції такі підходи узгоджуються з міжнародними та національними стандартами: Конвенція про права дитини гарантує гуманне ставлення до неповнолітніх у правових процедурах (ст. 40), Закон України «Про охорону дитинства» визначає право дитини на повагу до її гідності, а Кримінальний процесуальний кодекс України вимагає обов'язкової участі психолога чи педагога під час допиту, що слугує елементом комунікативної технології запобігання конфліктам.

Допит дитини, яка стала жертвою домашнього насильства, є однією з найскладніших процесуальних і психологічних дій, оскільки потребує особливо чутливого підходу та продуманої комунікаційної тактики. Завдання слідчого полягає не лише в здобутті правдивих і повних показань, а

¹ Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19 груд. 2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>

й у забезпеченні дитині почуття безпеки та захисту від повторної травматизації (Stepaniuk et al., 2023). Домашнє насильство, відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»¹, охоплює фізичні, психологічні, економічні чи сексуальні дії, що порушують права дитини в сімейному середовищі. Потерпілі часто перебувають у сильному стресі, страху або психологічному пригніченні, тому тактика допиту має відповідати принципам гуманності, недопустимості тиску й максимального врахування вікових та емоційних особливостей неповнолітнього (Bondar, 2020, р. 54).

Підготовчий етап допиту охоплює збір інформації про дитину, вивчення її віку, рівня розвитку та психоемоційного стану, а також залучення дитячого психолога або педагога. У більшості випадків рекомендовано проводити допит у спеціально обладнаних «зелених кімнатах», що забезпечують психологічний комфорт і сприяють встановленню довірливих стосунків (Savchenko, 2021, р. 29). Першочерговим елементом тактики є встановлення контакту. Слідчий повинен спілкуватися спокійно, уникати категоричних інтонацій і починати розмову з нейтральних тем, таких як школа чи інтереси дитини, що допомагає зменшити її тривожність і поступово перейти до обговорення травматичних обставин (Kovalenko, 2019, р. 61). Формулювання запитань має відповідати віковим і когнітивним особливостям дитини: запитання повинні бути простими, зрозумілими, відкритими й нейтральними. Недопустимо ставити навідні або двозначні запитання. Якщо дитина уникає відповіді, слідчий повинен дозволити паузу або тимчасово змінити тему для зниження емоційного напруження (Lytvynenko, 2022). Не менш важливим компонентом є психологічний супровід. Його присутність сприяє формуванню відчуття безпеки та довіри, що є критично важливим для отримання достовірних свідчень (Romaniuk, 2019, р. 45). Для уникнення повторної травматизації доцільно застосовувати технічні засоби фіксації допиту, зокрема відеозапис. Це відповідає вимогам міжнародних стандартів, зокрема положенням Конвенції ООН про права дитини, дає змогу використати показання дитини без необхідності повторного виклику².

Загалом тактика допиту дитини повинна ґрунтуватися на повазі до її гідності, конфіденційності, добровільності й мінімальному втручанні у психоемоційну сферу. Використання гуманної комунікації та адаптованих тактичних прийомів забезпечує отримання достовірної

інформації, водночас сприяє психологічному відновленню неповнолітнього після пережитого насильства. Ефективність допиту залежить не стільки від формального дотримання процесуальних процедур, скільки від уміння слідчого створити атмосферу довіри, спокою та безпеки. Саме комунікаційна складова є ключем до отримання точних показань і забезпечення захисту прав дитини в кримінальному провадженні.

Допит дитини, яка постраждала від булінгу, потребує вкрай делікатного підходу, оскільки пережите цькування часто супроводжується страхом, соромом і недовірою до дорослих (Stepaniuk et al., 2023). Тактика допиту має забезпечувати не лише отримання достовірних свідчень, а й емоційну безпеку дитини. Відповідно до Закону України «Про освіту»³, булінг охоплює різні форми насильства, що призводять до приниження та залякування, а діти нерідко бояться розповісти про подію через страх помсти чи сором (Bondar, 2020, р. 54).

Підготовка до допиту передбачає вивчення соціального оточення дитини та залучення психолога, який оцінює її емоційний стан і допомагає адаптувати стиль спілкування (Savchenko, 2021, р. 29). Важливо створити атмосферу довіри: розмова починається з нейтральних тем, слідчий спілкується спокійно та підтримувально, підкреслюючи відсутність провини дитини (Kovalenko, 2019, р. 61). Запитання мають бути простими й відкритими, без юридичних термінів і навідних формулювань (Lytvynenko, 2022). Якщо дитина хвилюється, необхідно зробити паузу; психолог допомагає контролювати її емоційний стан (Romaniuk, 2019, р. 45). Важливо гарантувати конфіденційність, оскільки страх розголошення часто стримує дітей від щирих показань. Одним із ключових аспектів є запобігання повторному допиту. Використання відеофіксації забезпечує збереження інформації та мінімізує ризик повторної травматизації. Це відповідає міжнародним стандартам *child-friendly justice*, які передбачають одноразове якісне опитування. В Україні поступово впроваджуються «зелені кімнати», де відеозапис здійснюють у комфортних умовах.

Тактика допиту дитини, яка стала жертвою булінгу, ґрунтується на принципах довіри, захисту психічного здоров'я та гуманного ставлення. Результативність допиту зумовлена не обсягом отриманої інформації, а тим, наскільки дитина почуватиметься захищеною й готовою співпрацювати.

Якщо йдеться про допит дитини, потерпілої від злочинів проти статевої свободи й недоторканності, то це є однією з найскладніших процесуальних дій через глибоку психологічну

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

² Конвенція про права дитини : міжнар. док. від 20 листоп. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

³ Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

травматичність таких злочинів. Законодавство зобов'язує залучати педагога або психолога, а також забезпечувати доброзичливі умови спілкування відповідно до міжнародних стандартів (Stepaniuk et al., 2023).

Оскільки діти нерідко перебувають у стані шоку й страху, допит мають проводити поступово, без тиску і прямих жорстких запитань. Підготовка передбачає ознайомлення з особливостями дитини й обов'язкове використання «зеленої кімнати», що знижує рівень тривоги. На етапі встановлення контакту слідчий повинен спілкуватися тактовно, без оцінювальних суджень, поступово переходячи до чутливих тем.

Запитання мають бути відкритими, лаконічними і зрозумілими, без використання травматичних термінів. Показання слід фіксувати відеозаписом, щоб уникнути повторного допиту (Lytvynenko, 2022). Психолог контролює емоційний стан дитини та запобігає повторній травматизації (LoBue, & Ogren, 2021); у разі наявності ознак сильного страху допит припиняють (Romaniuk, 2019). Після завершення необхідна психологічна підтримка, щоб зменшити наслідки пережитого.

Тактика допиту дітей, які постраждали від сексуальних злочинів, повинна бути максимально делікатною та орієнтованою на збереження психічного здоров'я дитини.

Отже, здійснене дослідження засвідчило, що комунікаційна складова тактики допиту дитини має визначальне значення для ефективності кримінального провадження, адже безпосередньо впливає як на психологічний стан неповнолітнього, так і на його готовність до співпраці. Науковці одностайні в тому, що дитина не є «зменшеною копією» дорослого: вона має іншу логіку мислення, іншу структуру пам'яті, емоційні реакції та способи сприйняття інформації. Тому допит дитини вимагає спеціально адаптованих комунікативних стратегій.

Цей підхід підтверджують сучасні зарубіжні роботи. Зокрема, у Scoping Review Forensic Interview Techniques in Child Sexual Abuse Cases (Fernandes et al., 2023) проаналізовано понад 30 протоколів форензичних інтерв'ю і встановлено, що незалежно від країни чи методики найвищу ефективність забезпечує чітка структурованість допиту: етап налагодження довіри (rapport), підготовка дитини до оповіді, початок з відкритих запитань, поступовий перехід до деталізаційних і завершення з емоційною підтримкою. Автори акцентують, що порушення цієї структури призводить до зниження достовірності показань і підвищення ризику відмови дитини від розповіді.

У національній науці аналогічні тези обґрунтовують Л. С. Коваленко (2019), яка доводить важливість темпу мовлення, стилю висловлювань і невербальної поведінки слідчого як чинників формування первинної довіри, і

Н. В. Литвиненко (2022), яка акцентує на небезпеці навідних і некоректних запитань. Актуальні емпіричні дані також підтверджують ці положення: метааналіз 2021 року доводить, що техніки підтримки (rapport) помірно, але статистично значущо підвищують імовірність того, що дитина розповість про чутливу інформацію, а відкриті запитання значно покращують якість і повноту опису подій.

Вагомий внесок у висвітлення психологічних аспектів допиту зробила Т. М. Бондар (2020), яка зазначає, що діти – жертви насильства нерідко перебувають у стані шоку чи емоційного оніміння, а неправильно побудована комунікація може спричинити повторну травматизацію. Аналогічні висновки підтверджує і дослідження Children's Experiences of Forensic Interviews, яке засвідчило: позитивний досвід дитини залежить не стільки від змісту запитань, скільки від безпечної атмосфери, чуйності та відсутності тиску з боку слідчого (Haahr-Pedersen, Bach, & Vanper, 2024). І. О. Савченко (2021) розглядає комунікаційні прийоми як цілісну систему, що передбачає встановлення контакту, адаптацію мовних конструкцій і залучення психолога чи педагога. На думку І. В. Романюк (2019), психолог виконує не лише роль підтримки, а й медіатора, контролюючи темп і форму запитань відповідно до моделі Barnahus.

У цьому контексті показовими є сучасні скандинавські дослідження. У роботі Koronen, Magnusson & Ernberg (2024) виявлено, що участь перекладача в допиті дітей істотно ускладнює комунікацію: перекладачі мають складнощі з дитячою мовою, емоційним навантаженням і специфікою інтерв'ю, що призводить до викривлення змісту. Аналіз рішень шведських судів (Ernberg et al., 2023) підтвердив, що інтерв'ю за участю перекладача значно частіше визнають менш достовірними через мовні помилки та втрату змістових нюансів. Це засвідчує висновок, що допит дитини має проводити підготовлений спеціаліст, а не випадковий мовний посередник.

З криміналістичної позиції В. В. Пясковський (2020) та інші науковці акцентують на потребі в поєднанні професійних процесуальних навичок із психологічною компетентністю. Р. Л. Степанюк і В. О. Гусева (2023) аргументують важливість безпечного середовища й технічних засобів фіксації для уникнення викривлень. Водночас офіційні звіти Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини свідчать про недостатню підготовку слідчих у питаннях комунікації з дітьми¹, що збігається з міжнародною критикою та потребує впровадження спеціалізованих навчальних програм.

¹ Щорічна та спеціальна доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: https://www.rada.gov.ua/documents/reports_list/upl_reports/

Міжнародні стандарти також визначають гуманістичний і чутливий підхід до взаємодії з неповнолітніми. У рекомендаціях ПАРЄ зазначено, що дитина повинна бути вислухана в умовах, вільних від тиску¹, а експерти GLOBSEC відзначають важливість прозорості, емпатії та адаптивності як основних принципів безпечної комунікації (Klingová).

Необхідність зворотного зв'язку між інтерв'юерами – важливий механізм підтримки професійного рівня проведення допитів і корекції можливих помилок. Danby & Sharman (2024) стверджують, що регулярне обговорення проведених інтерв'ю з колегами дає змогу відстежувати ефективність використаних методик, виявляти слабкі місця в структурі допиту і вдосконалювати комунікаційні навички. Це сприяє підвищенню достовірності показань дитини та зменшує ризик повторної травматизації через некоректно поставлені запитання (Danby, 2024).

M. Danby (2024) акцентує на значенні глибокого розуміння процесів пам'яті в дітей під час інтерв'ю: обмін спостереженнями й обговорення конкретних випадків між інтерв'юерами дає змогу адаптувати запитання до когнітивних та емоційних можливостей дитини, що безпосередньо впливає на точність і повноту отриманої інформації.

Також важливими є правильно сплановані перерви під час допиту. Danby & Sharman (2025) доводять, що перерви не повинні використовувати лише для оцінювання доказів чи адміністративних процедур. Добре спланована пауза допомагає дитині відновити концентрацію, знизити рівень стресу і тривоги, що сприяє вільнішій та відкритішій розповіді про пережиті події.

Крім того, цілеспрямована робота з групами дітей, включно із жертвами насильства, мігрантами й дітьми з обмеженими можливостями, потребує спеціальної підготовки інтерв'юерів і залучення фахівців. Урахування унікальних потреб таких дітей та застосування адаптованих методик дає змогу зменшити психологічний дискомфорт і підвищити достовірність отриманої інформації (Holder et al., 2023). Kozubska акцентує на критичній ролі психологів і соціальних працівників у складі команди, адже без спеціалістів з високим рівнем знань про дитячу психологію та поведінку високим є ризик травматизації та неточності показань (Kozubska, 2024). І. П. Зінковський (2024) додає, що інтеграція міжнародних стандартів «дитячо-дружнього правосуддя», включно з відео-

фіксацією, залученням психологів та адаптацією методик допиту, забезпечує як захист прав дитини, так і підвищення ефективності розслідування.

Узагальнення українських досліджень, сучасних емпіричних даних і міжнародних стандартів дає змогу дійти висновку, що комунікаційна складова допиту дитини є складним міждисциплінарним феноменом. Вона охоплює криміналістичну тактику, психологію розвитку, педагогіку, лінгвістику й стандарти захисту прав людини. Ефективність її реалізації залежить не лише від норм КПК, а й від професійної та емоційної компетентності слідчого, здатності вибудувати довірливий контакт, уникнути тиску та врахувати індивідуальні особливості кожної дитини.

Висновки

у Резолюції ПАРЄ № 2529 (2024) зазначено, що жодну дитину в Україні не оминула війна, водночас усі українські діти мають право користуватися правами та свободами, закріпленими у відповідних міжнародних документах з прав людини. Права та найкращі інтереси дитини мають переважати в процесі прийняття всіх рішень стосовно них. Попри це діти залишаються однією з найвразливіших груп населення України, на яких непропорційно негативно впливає збройна агресія Російської Федерації.

Саме тому діяльність у питаннях забезпечення прав і свобод дітей потребує комплексного підходу до комунікації з метою своєчасного отримання необхідної інформації. Комплексний підхід до комунікації, що ґрунтується на цінностях та інтересах, охоплюючи все, що поліцейський робить для досягнення завдань у сфері правоохоронної діяльності. Він охоплює довгострокові, складні рішення та ефективні способи впливу на великі, важливі дискурси в умовах значної протидії, а також забезпечує узгодженість стратегічного впливу шляхом прагнення зрозуміти ключові особливості дітей та забезпечення попередження протиправної поведінки.

На нашу думку, створення такої системної комунікації розпочинається із вміння комунікувати безпосередньо із дітьми, ураховуючи вікові особливості, умови зростання та вид кримінальної протиправності, унаслідок якої дитина набуває статусу потерпілої.

Комунікаційна стратегія під час допиту дитини є ключовим інструментом забезпечення достовірності показань і психологічної безпеки неповнолітнього. Вона охоплює мовленнєві, невербальні та психологічні засоби, які дають змогу встановити довірливий контакт, знизити емоційне напруження і створити умови для добровільного та щирого спілкування. Це надає можливість дитині відчувати себе почутою, зрозумілою та захищеною, що підвищує ефективність процесу збору свідчень.

¹ Assembly debate on 25 January 2024 (5th sitting) (see Doc. 15901, report of the Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development, rapporteur: Ms Olena Khomenko); and Doc. 15902, opinion of the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons, rapporteur: Ms Sandra Zampa). Text adopted by the Assembly on 25 January 2024 (5th sitting). See also Recommendation 2265 (2024). URL: <https://pace.coe.int/en/files/33348/html>

Під час допиту можуть виникати конфліктні ситуації через страх, недовіру або негативний досвід дитини. Використання емпатійних, діалогічних, адаптивних й інформаційних стратегій, а також тактик активного слухання, нейтралізації напруження і позитивного підкріплення сприяє відновленню конструктивного спілкування, зменшенню емоційного бар'єра й отриманню достовірних і правдивих свідчень.

Тактика допиту має враховувати особливості категорії потерпілих. Для дітей, які постраждали від домашнього насильства, важливо створити атмосферу безпеки, уникати повторного травмування і застосовувати поступове та делікатне опитування. Для потерпілих від булінгу пріоритетом є встановлення довіри, психологічна підтримка та забезпечення конфіденційності отриманих свідчень. Для дітей, які зазнають впливу кримінально протиправних дій, що посягають на їх статеvu свободу та недоторканність, тактика допиту повинна поєднувати обережність, делікатність і участь психолога, а також забезпечувати мінімальне емоційне навантаження та запобігати повторній травматизації.

Участь психолога або педагога під час допиту дитини є обов'язковою. Фахівець допома-

гає оцінити психоемоційний стан дитини, підібрати оптимальні комунікаційні прийоми та контролювати її емоції, що зменшує ризик вторинної травматизації, сприяє збереженню психічного здоров'я неповнолітнього. Ефективна тактика допиту ґрунтується на принципах гуманності, емпатії, добровільності та конфіденційності. Вона відповідає міжнародним стандартам ювенальної юстиції та принципу найкращих інтересів дитини, що є базовим у сучасному кримінальному процесі. Такий підхід забезпечує захист прав дітей та підтримує їх емоційне благополуччя під час участі в процесуальних діях.

Розроблення та застосування продуманих комунікаційних стратегій і тактик підвищує якість отриманих показань, забезпечує захист прав і психічного здоров'я дитини, а також сприяє гуманізації процесуального провадження загалом. Успішність допиту визначають не тільки формальним виконанням процесуальних норм, а й рівнем довіри, психологічної безпеки та комфортом, який відчуває дитина під час спілкування зі слідчим.

References

- [1] Barriage, S. (2021). Examining young children's information practices and experiences: A child-centered methodological approach. *Library & Information Science Research*, 43(3). DOI: 10.1016/j.lisr.2021.101106
- [2] Bondar, T.M. (2020). *Psychological features of communication with children who have experienced violence*. Kyiv: NAVS.
- [3] Coombes, L., Braybrook, D., & Harðardóttir, D. (2024). Cognitive testing of the Children's Palliative Outcome Scale (C-POS) with children, young people and their parents/carers. *Palliative Medicine*, 38(6), 644-659. DOI: 10.1177/02692163241248735
- [4] Danby, M. (2024). Five considerations about memory processes for child investigative interviewers. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 18(4), 305-320. DOI: 10.1093/police/paad097
- [5] Danby, M., & Sharman, S. (2024). Forensic interviews. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 18(3), 220-235. DOI: 10.1093/police/paae081
- [6] Danby, M., & Sharman, S. (2025). Investigative Interviewers' Peer Feedback On a Child Forensic Interview. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 19(2), 112-130. DOI: 10.1093/police/paad097
- [7] Ernberg, E., Magnusson, M., Koponen, L., & Landström, S. (2023). Swedish courts' evaluations of interpreter-mediated child interviews. *Child Maltreatment*, 28(3), 427-437. DOI: 10.1177/10775595231162072
- [8] Fernandes, D., Gomes, J.P., Albuquerque, P.B., & Matos, M. (2024). Forensic Interview Techniques in Child Sexual Abuse Cases: A Scoping Review. *Trauma Violence Abuse*, 25(2), 1382-1396. DOI: 10.1177/15248380231177317
- [9] Haahr-Pedersen, I., Bach, M.H., & Banner, J. (2024). Children's Experiences of Undergoing Forensic Interviews and Forensic Medical Examinations in a Danish Child Advocacy Center. *Child Ind Res*, 17, 2047-2067. DOI: 10.1007/s12187-024-10152-3
- [10] Holder, R.L., Gerryts, D., Garcia, F., & Powell, M. (2023). Claiming Justice: An Analysis of Child Sexual Abuse Complainants' Justice Goals. *Laws*, 12(1), 1-25. DOI: 10.3390/laws12010009
- [11] Klingová, K. *From Words to Action: Best Practices in Strategic Communication*. Retrieved from <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/words-action-best-practices-strategic-communication>
- [12] Koponen, L., Magnusson, M., & Ernberg, E. (2024). Swedish interpreters' views and experiences of interpreting child forensic interviews. *Child Abuse & Neglect*, 149. DOI: 10.1016/j.chiabu.2023.106605
- [13] Kovalenko, L.S. (2019). *Communicative interaction in the interrogation process: psychological aspect*. Kyiv: Yurinkom Inter.

- [14] LoBue, V., & Ogren, M. (2021). How the Emotional Environment Shapes the Emotional Life of the Child. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 9(1), 137-144. DOI: 10.1177/23727322211067264
- [15] Lytvynenko, O.H. (2022). Certain aspects of using the «green room» as a place of interrogation of a juvenile suspect. *Actual problems of native jurisprudence*, 5, 189-194. DOI: 10.32782/39221373
- [16] Najafi, P., & Haghbin, F. (2021). The Role of Pragmatic Strategies in Interrogation in Legal Discourse: The Case of Shiraz Research Article. *Language Horizons*, 5(9), 227-249. DOI: 10.22051/lghor.2020.32000.1330
- [17] Pavlova, N. (2020). Use of demonstration means (anatomic dolls) during interrogation of a minor. *Naukovyy Visnyk Dnipropetrovs'kogo Derzhavnogo Universytetu Vnutrishnikh Sprav*, 1, 215-220. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-215-220
- [18] Piaskovskiy, V.V., Chornous, Yu.M., & Samodin, A.V. (et al.). (2020). *Forensic science*. V.V. Piaskovskiy (Eds.) (2nd ed., rev.). Kharkiv: Pravo. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/19880>
- [19] Popovych, M.V. (2024). Features of maintaining the Unified Register of Pre-trial Investigations (URPI) and the information and telecommunication system at the stage of pre-trial investigation. *Uzhhorod National University Herald*, 4(85), 393-398. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.4.58
- [20] Röhner, J., & Schütz, A. (2023). *Psychology of Communication*. Cham: Springer International Publishing. DOI: 10.1007/978-3-030-60170-6
- [21] Romaniuk, I.V. (2019). *Psychological support in criminal proceedings involving children*. Lviv: I. Franko Lviv National University.
- [22] Savchenko, I.O. (2021). *Tactics of interrogation of minor victims*. Kharkiv: Pravo.
- [23] Stepaniuk, R.L., Husieva, V.O., & Kikinichuk, V.V. (et al.). (2023). *Forensic science: forensic technique*. Kharkiv: KhNUVS. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/37382557-3aef-447b-828e-2dbede15825b/content>
- [24] Thielgen, M.M., Schade, S., & Niegisch, P. (2022). Police Officers' Interrogation Expertise and Major Objectives in Police Service and Training: A Comprehensive Overview of the Literature. *Front Psychol*, 13. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.823179
- [25] Zashchirinskaia, O.V. (2020). Nonverbal Communication as a Means of Social Integration: The Development of Nonverbal Communication in Primary Schoolers with Intellectual Disabilities. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, 8(4), 610-618. DOI: 10.6000/2292-2598.2020.08.04.3
- [26] Zinkovskiy, I.P. (2024). Novelization of evidence in criminal proceedings involving minor victims and witnesses. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 45(2), 88-105. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.03.92

Список використаних джерел

- [1] Barriage S. Examining young children's information practices and experiences: A child-centered methodological approach. *Library & Information Science Research*. 2021. Vol. 43. No. 3. DOI: 10.1016/j.lisr.2021.101106
- [2] Бондар Т. М. Психологічні особливості спілкування з дітьми, які пережили насильство. Київ : НАВС, 2020. 112 с.
- [3] Coombes L., Braybrook D., Harðardóttir D. Cognitive testing of the Children's Palliative Outcome Scale (C-POS) with children, young people and their parents/carers. *Palliative Medicine*. 2024. No. 38 (6). P. 644–659. DOI: 10.1177/02692163241248735
- [4] Danby M. Five considerations about memory processes for child investigative interviewers. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2024. Vol. 18. No. 4. P. 305–320. DOI: 10.1093/police/paad097
- [5] Danby M., Sharman S. Forensic interviews. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2024. Vol. 18. No. 3. P. 220–235. DOI: 10.1093/police/paae081
- [6] Danby M., Sharman S. Investigative Interviewers' Peer Feedback On a Child Forensic Interview. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2025. Vol. 19. No. 2. P. 112–130. DOI: 10.1093/police/paad097
- [7] Ernberg E., Magnusson M., Koponen L., Landström S. Swedish courts' evaluations of interpreter-mediated child interviews. *Child Maltreatment*. 2023. Vol. 28. No. 3. P. 427–437. DOI: 10.1177/10775595231162072
- [8] Fernandes D., Gomes J. P., Albuquerque P. B., Matos M. Forensic Interview Techniques in Child Sexual Abuse Cases: A Scoping Review. *Trauma Violence Abuse*. 2024. Vol. 25. No. 2. P. 1382–1396. DOI: 10.1177/15248380231177317

- [9] Haahr-Pedersen I., Bach M. H., Banner J. Children's Experiences of Undergoing Forensic Interviews and Forensic Medical Examinations in a Danish Child Advocacy Center. *Child Ind Res.* 2024. No. 17. P. 2047–2067. DOI: 10.1007/s12187-024-10152-3
- [10] Holder R. L., Gerrys D., Garcia F., Powell M. Claiming Justice: An Analysis of Child Sexual Abuse Complainants' Justice Goals. *Laws.* 2023. Vol. 12. No. 1. P. 1–25. DOI: 10.3390/laws12010009
- [11] Klingová K. From Words to Action: Best Practices in Strategic Communication. URL: <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/words-action-best-practices-strategic-communication>
- [12] Koponen L., Magnusson M., Ernberg E. Swedish interpreters' views and experiences of interpreting child forensic interviews. *Child Abuse & Neglect.* 2024. Vol. 149. DOI: 10.1016/j.chiabu.2023.106605
- [13] Коваленко Л. С. Комунікативна взаємодія у процесі допиту: психологічний аспект. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 156 с.
- [14] LoBue V., Ogren M. How the Emotional Environment Shapes the Emotional Life of the Child. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences.* 2021. Vol. 9. No. 1. P. 137–144. DOI: 10.1177/23727322211067264
- [15] Литвиненко О. Г. Окремі аспекти використання «зеленої кімнати» як місця допиту неповнолітнього підозрюваного. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2022. № 5. С. 189–194. DOI: 10.32782/39221373
- [16] Najafi P., Haghbin F. The Role of Pragmatic Strategies in Interrogation in Legal Discourse: The Case of Shiraz Research Article. *Language Horizons.* 2021. No. 5 (9). P. 227–249. DOI: 10.22051/ghor.2020.32000.1330
- [17] Павлова Н. В. Використання демонстраційних засобів (анатомічних ляльок) під час допиту малолітньої особи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2020. № 1. С. 215–220. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-215-220
- [18] Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2020. 752 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/19880>
- [19] Попович М. В. Особливості ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) та інформаційно-телекомунікаційної системи на етапі досудового слідства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2024. Т. 4. № 85. С. 393–398. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.4.58
- [20] Röhner J., Schütz A. *Psychology of Communication.* Cham : Springer International Publishing, 2023. DOI: 10.1007/978-3-030-60170-6
- [21] Романюк І. В. Психологічний супровід у кримінальному провадженні за участю дітей. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 142 с.
- [22] Савченко І. О. Тактика допиту неповнолітніх потерпілих : навч.-метод. посіб. Харків : Право, 2021. 128 с.
- [23] Криміналістика: криміналістична техніка : навч. посіб. / [Р. Л. Степанюк, В. О. Гусева, В. В. Кікінчук та ін.]. Харків : ХНУВС, 2023. 388 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/37382557-3aef-447b-828e-2dbede15825b/content>
- [24] Thielgen M. M., Schade S., Niegisch P. Police Officers' Interrogation Expertise and Major Objectives in Police Service and Training: A Comprehensive Overview of the Literature. *Front Psychol.* 2022. No. 13. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.823179
- [25] Zashchirinskaia O. V. Nonverbal Communication as a Means of Social Integration: The Development of Nonverbal Communication in Primary Schoolers with Intellectual Disabilities. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment.* 2020. Vol. 8. No. 4. P. 610–618. DOI: 10.6000/2292-2598.2020.08.04.3
- [26] Зіньковський І. П. Новелізація доказування у кримінальних провадженнях за участю неповнолітніх потерпілих та свідків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2024. Вип. 45. № 2. С. 88–105. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.03.92
-

KOMARYNSKA Yuliia

PhD in Law, Associate Professor, Professor of the Department of Forensic Science and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1747-1816>;

PANASIUK Viktoriia

Adjunct of the Department of Forensics and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9546-8225>;

ROMANOVYCH Anhelina

Bachelor's degree student of the Educational and Scientific Institute of Police Activity of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2714-3284>

Communication Component of Child Interrogation Tactics

Abstract. This article is devoted to a comprehensive study of the communication component of the interrogation tactics of minors who participate in criminal proceedings as victims. It emphasizes that a child is a particularly vulnerable participant in the criminal process; therefore, any investigative action, including interrogation, requires the creation of a safe psychological environment and the use of adapted communication methods. The relevance of the topic is due to the need to implement child-friendly justice standards in Ukraine and to ensure psychological safety, preventing secondary traumatization of minors. The article reveals that the effectiveness of child interrogation largely depends on the quality of communication between the investigator and the minor, which, in turn, requires mastery of special tactical techniques, deep psychological knowledge, the ability to establish contact, and adaptation of language constructions according to the age and emotional characteristics of the child. Modern approaches to the organization of minor interrogations in European and global practice are highlighted, including the use of special interview rooms, participation of child psychologists, and employment of neutral or play-based communication methods. It is shown that domestic practice, despite positive progress, still lacks systematization and a unified comprehensive approach to determining the role of communication in the interrogation tactics of minors. The scientific novelty lies in the attempt to comprehensively study the structure of the communication process during child interrogation, taking into account the peculiarities of various types of criminal offenses, such as domestic violence, bullying, and crimes against sexual freedom and sexual inviolability. The practical significance of the study consists in formulating proposals to improve investigator algorithms, determining optimal methods of verbal and non-verbal interaction with minors, and providing recommendations for forming a long-term communication strategy within pre-trial proceedings. It is emphasized that forming an appropriate communication culture is a necessary condition for enhancing the effectiveness of investigative (search) actions and ensuring the rights of children in criminal proceedings.

Keywords: minors; psychological contact; justice; domestic violence; criminal offense; martial law.